МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор із науково-педагогічної роботи
Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

Спеціальна методика ознайомлення з природничим та суспільним довкіллям
SPECIAL METHODOLOGY FOR FAMILIARIZATION WITH THE NATURAL AND SOCIAL ENVIRONMENT

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

тип дисципліни вибіркова

мова викладання українська

Миколаїв – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни *«Спеціальна методика ознайомлення з природничим та суспільним довкіллям»* скерована на підготовку фахівців усіх галузей знань усіх спеціальностей.

« 30 » вересня 2025 р. 19 с.

Розробник: *Білюк Олена Геннадіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«Спеціальна методика ознайомлення з природничим та суспільним довкіллям» розглянуто на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*
Протокол № 3 від « 01 » жовтня 2025 р.

В.о. завідувачки кафедри *Катерина ШАПОЧКА*

Проєкт робочої програми навчальної *«Спеціальна методика ознайомлення з природничим та суспільним довкіллям» розглянуто Науково-методичною комісією Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського*
Протокол № 1 від « 14 » жовтня 2025 р.

Голова *Людмила ХРЯЩЕВСЬКА*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«Спеціальна методика ознайомлення з природничим та суспільним довкіллям» погоджено з навчальним відділом*

Начальник відділу *Андрій ЛАБАРТКАВА*

Робочу програму навчальної дисципліни *«Спеціальна методика ознайомлення з природничим та суспільним довкіллям» затверджено Навчально-методичною радою НУК*
Протокол №8 від « 29 » жовтня 2025 р.

Голова НМР НУК *Сергій СЛОБОДЯН*

© НУК, 2025
© Білюк О.Г., 2025

ЗМІСТ

Вступ..... 4

1. Опис навчальної дисципліни..... 5

2. Мета вивчення навчальної дисципліни..... 6

3. Передумови для вивчення дисципліни..... 6

4. Очікувані результати навчання..... 6

5. Програма навчальної дисципліни..... 6

6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування..... 11

7. Форми поточного та підсумкового контролю..... 11

8. Критерії оцінювання результатів навчання..... 15

9. Засоби навчання…..... 15

10. Рекомендовані джерела інформації …… ……..16

ВСТУП

Анотація. У програмі обґрунтовано процес формування у студентів професійної компетенції в галузі методики природознавства та суспільствознавства для дітей з ТПМ. Значна увага в програмі приділена висвітленню сутності поняття «Спеціально-методична професійна компетентність вчителя-логопеда у сфері інклюзивного навчання» і необхідні навички та вміння асистента, вчителя, вихователя щодо визначення сутності соціальних проблем та розглядаються механізми вироблення, прийняття та реалізації нових педагогічних систем освіти для осіб з особливими потребами.

Ключові слова: компетентнісний підхід, загальні і фахові спеціально методичні компетентності, вчитель-логопед, інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами

Abstract. The relevance of development of educational programs for preparing of future teacher-speech therapists on competency-based approach is stated in the program; methods of natural science and suspension knowledge identified a pressing social need in correctional education specialists, capable of performing in a professional manner different activities as in terms of special educational institutions, and in a general area. Much attention is paid to the nature of the concept of "professional competence of teacher-speech therapists in inclusive education" as an integrated personality trait of future teacher-speech therapists.

Keywords: specially methodical competences. competence approach, general and professional competence, teacherspeech therapists, inclusive education, children with psychophysical development disorders.

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>Денна форма навчання</td><td>Заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 5</td><td>Усі галузі знань</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Модулів - 2</td><td rowspan="6">Усі

спеціальності.</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Змістових модулів - 3</td><td>3-й</td><td>3-й</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>Електронний адрес РПНД на сайті Університету</td></tr>
<tr><td>Самостійне Індивідуальне науково-дослідне завдання: Корекційно-виховна робота на заняттях образотворчого мистецтва та трудового навчання в спеціальній освіті</td><td rowspan="8">Освітній рівень: перший (бакалаврський)</td><td>30 год.</td><td>6 год</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість годин -150</td><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>Тижневих годин для навчання: аудиторних – 1,5/1. сам. роб. – 2/2,5</td><td>30 год.</td><td>6 год</td></tr>
<tr><td rowspan="2"></td><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>0 год</td><td>0 год</td></tr>
<tr><td rowspan="2"></td><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>90 год.</td><td>80 год</td></tr>
<tr><td>Співвідношення кількості годин</td><td colspan="2">Індивідуальні завдання: 0 год</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

Мова викладання: *українська.*

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета засвоєння дисципліни: сформувати у студентів професійні компетенції в галузі методики ознайомлення з природничим та суспільним довкіллям для дітей з ТПМ. Майбутній фахівець має оволодіти прийомами і методами педагогічної роботи, спрямованої передусім на усунення та послаблення у дітей з порушеннями розвитку психофізичних недоліків, формування у них позитивних особистісних якостей.

3. Передумови для вивчення дисципліни:

Передумов для вивчення дисципліни немає.

4. Очікувані результати навчання

1). Застосовувати отримані знання в галузі спеціальної та інклюзивної освіти при вирішенні навчально-виховних та науково-методичних завдань з врахуванням вікових та індивідуально-типологічних відмінностей учнів, соціально-психологічних особливостей учнівських груп та конкретних психологопедагогічних ситуацій; **2). С**прияти соціальній адаптації дітей з порушеннями психофізичного розвитку; готувати їх до суспільної та виробничої діяльності; **3).** Організовувати колектив дітей з порушеннями психофізичного розвитку та інтегрованого колективу; **4).** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. **5).** Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медикобіологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Дошкілля.

Змістовий модуль 1. Природознавство в загальній системі вивчення, навчання і виховання учнів спеціальної школи.

Тема 1. Вступ. Завдання, зміст і методи ознайомлення з предметами та явищами оточуючого світу.

Тема 2. Організація роботи у спеціальному дошкільному закладі.

Тема 3. Методика ознайомлення дітей з ТПМ з предметним світом, створеним

Тема 4. Методика ознайомлення дітей з ТПМ з явищами соціального життя.

Тема5. Формування у дітей первинних уявлень про себе, свій стан в суспільстві.

Тема6. Ознайомлення дошкільнят з психофізичними порушеннями з трудовою діяльністю дорослих і її суспільною значимістю.

Модуль 2. Шкільний вік.

Змістовий модуль 2: Виховання і розвиток школярів з психофізичними порушеннями у процесі занять з природознавства.

Тема 7. Ознайомлення дітей з ТПМ з природою.

Тема 8. Формування уявлень про сезонні зміни в природі.

Тема 9. Оптимальна динаміка заняття, поступове зростання складності виконуваних завдань; оптимальне співвідношення репродуктивних і творчих завдань; індивідуальний підхід до дітей з ТПМ, урахування їхнього рівня підготовки й інтересів; визначення ролі дорослого в процесі педагогічного спілкування (консультант, помічник, порадник).

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма

	У тому числі											
	Усього	Л	П	Лаб.	Інд.	С.р.	Усього	Л	П	Лаб	Інд	С. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Дошкілля. Змістовий модуль 1.Ознайомлення з навколишнім дітей із ТПМ у дошкільному закладі. Тема1. Вступ. Завдання, зміст і методи ознайомлення з предметами та явищами оточуючого світу. Завдання корекційнопедагогічної роботи по ознайомленню з навколишнім. **Тема 2.** Організація роботи у спеціальному дошкільному закладі. Роль дидактичної гри в корекційно-виховному процесі. Методика проведення дидактичної гри при формуванні уявлень про навколишнє середовище у дошкільників з ТПМ. **Тема 3.** Методика ознайомлення дітей з ТПМ з предметним світом, створеним людиною. Особливості сприйняття предметів дітьми з ТПМ. Завдання і значення роботи з ознайомлення з предметами. Види занять і методика їх проведення. Дидактичні ігри з ознайомлення з предметним світом.	30	4	4			24	30	2				28
Змістовий модуль 2. Зміст суспільствознавчих знань в програмі виховання і навчання дошкільнят з ТПМ. Тема 4. Методика ознайомлення дітей з ТПМ з явищами соціального життя. Завдання навчання дітей різних вікових груп. Тема 5**.** Формування у дітей первинних уявлень про себе, свій стан в суспільстві.	30	4	4			26	30		2			28

Формування уявлень про взаємовідносини та взаємозв'язок людей найближчого оточення. Тема 6. Ознайомлення дошкільнят із ЗПР з трудовою діяльністю дорослих і її суспільною значимістю. Формування елементарних уявлень про деякі громадські установи та їх роль в житті і діяльності дітей. Транспорт. Формування уявлень про свята як явища соціального												
Модуль 2. Шкільний вік Змістовий модуль 3. Зміст суспільствознавчих знань у програмі виховання і навчання молодших школярів із ТПМ.	30	6	8			16	30	2				28
Тема 7. Ознайомлення дітей з ТПМ з природою. Значення і завдання роботи. Зміст природознавчих знань в програмі виховання і навчання школярів з ТПМ. Методи і форми ознайомлення дітей з тваринним і рослинним світом. Ознайомлення школярів з ТПМ з об'єктами і явищами неживої природи.	15	4	4			9	15					15
Тема 8. Формування уявлень про сезонні зміни в природі. Дидактичні ігри природознавчого змісту. Розумове виховання школярів при ознайомленні з природою.	15	2	2			9	15		2			13
Тема 9. Оптимальна динаміка заняття, поступове зростання складності виконуваних завдань; оптимальне співвідношення репродуктивних і творчих завдань; індивідуальний підхід до дітей з ТПМ, урахування їхнього рівня підготовки й інтересів; визначення ролі дорослого в	30	10	8			16	30	2	2			26

процесі педагогічного спілкування (консультант, помічник, порадник)												
Разом за курсом	150	30	30			90	150	6	6			138

Теми практичних занять

№ з/п	Назва кредиту і теми	Кількість годин денна	Кількість годин заочна
	Змістовий модуль 1. Ознайомлення з навколишнім дітей з ТПМ у дошкільному закладі.		
1	Тема1. Завдання, зміст і організація роботи з ознайомленн зя навколишнім дошкільників із ТПМ.	2	1
2	Тема 2. Організація роботи у спеціальному дошкільному закладі.	2	
3	Тема 3. Завдання та організація педагогічної роботи з ознайомлення дітей з природою в спеціальному дошкільному закладі.	4	1
	Змістовий модуль 2. Зміст суспільствознавчих знань в програмі виховання і навчання дошкільнят з ТПМ.		
4	**Тема 4.** Методика роботи з картинкою при ознайомленні з навколишнім .	2	
5	**Тема 5**. Зорово-рухова готовність дітей. Структура заняття.	2	1
6	**Тема 6.** Пропедевтичний період.	2	
	Змістовий модуль 3. Зміст суспільствознавчих знань у програмі виховання і навчання молодших школярів з ТПМ.		
7	Тема 7. Виховання пізнавальної активності у школярів з порушеннями мовлення при ознайомленні з навколишнім	4	1
8	Тема 8. Основні форми організації екологічного виховання.	2	1
9	Тема 9. Оптимальна динаміка заняття, поступове зростання складності виконуваних завдань	10	1
	Разом:	**30**	**6**

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання: підготовка до практичних занять – 2-4 год. / 1 заняття; написання рефератів – 15

год. / 1 роботу; підготовка до контрольних заходів – 15 год. / 1 захід підготовка проектних завдань - 3–5 год. / 1 проєкт.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до практичних робіт	30	16
2	Реферат	10	30
3	Підготовка до контрольних заходів	10	35
4.	Виконання проєктних завдань*	40	57
	Разом	90	138

Самостійне Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Підготовка доповіді з висвітленням проблем:

«Корекційно-виховна робота на уроках природознавства у дітей з особливими потребами»

- Корекціно-виховна робота на заняттях ЗДО.
- Корекційно-виховна робота на уроках природознавства.
- Корекційно-виховна робота на уроках експериментів.
- Роль мовлення в організації суспільствознавчої діяльності.
- Розвиток в учнів інтересу до природи.

6. Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їхнє оцінювання

Усні відповіді на семінарських заняттях	**Критерії оцінювання**
2	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, містить аргументовані висновки з доречним ілюстративним матеріалом, може підкріплюватися коректними цитуваннями думок / поглядів учених.

1,5	Відповідь в цілому правильна, доволі повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу.
1	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована з використанням неправильної / некоректної термінології.
0,5	Відповідь частково правильна, містить неточності, проте не містить жодних аргументів та ілюстративного матеріалу.

0	Студент не дає відповіді чи його відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 30 балів (15 відповідей по 2 бали ДФН, 4 відповіді по 2 бали ЗФН).
Самостійна (проєктна) робота	**Критерії оцінювання**
5	Студент правильно виконує завдання в установлений термін, презентує аналітику різних наукових джерел, підбирає доречний ілюстративний матеріал, здійснює коректні та доцільні цитування, а також грамотно проводить експеримент і на високому рівні здійснює обробку його результатів.
4	Студент правильно виконує завдання в установлений термін, презентує аналітику різних наукових джерел, допускається незначних помилок у добірці ілюстративного матеріалу, здійснює коректні та доцільні цитування, в експериментальних роботах містяться незначні недоліки в обробці їхніх результатів.
3	Студент виконує роботу з порушенням установленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але поверхнево чи з певними неточностями, подає недоцільні цитування та недоречні ілюстрації, а також виконує експериментальні роботи не на різнотипних мовленнєвих матеріалах та з недостатньою кількістю респондентів.
2	Студент виконує роботу з порушенням установленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але не презентує аналітику різних наукових джерел, не підбирає доречний ілюстративний матеріал, не наводить коректні та доцільні цитування, проводить експерименти, проте не презентує обробку його результатів та не демонструє вміння робити висновки.
1	Студент виконує роботу з методичної допомоги викладача на кожному етапі проведення експериментів.

0	Студент не виконує роботи.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 45 балів (15 робіт по 3 бали ДФН, ЗФН).
Реферат	**Критерії оцінювання**
15	Реферат має обсяг 15 або більше друкованих (рукописних) сторінок; проблема, яка в ньому розглядається, викладена повно, послідовно, логічно; список використаної наукової літератури нараховує 5-6 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії.

10	Реферат має обсяг 10 сторінок; тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки.
5	Обсяг реферату є недостатнім для викладення обраної проблеми, і тому проблема розглядається поверхово; у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел і є помилки.
0	Тема реферату нерозкрита, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 15 балів (1 реферат по 15 балів ДФН, ЗФН).

Контрольна робота	**Критерії оцінювання**
ДФН 10 ЗФН 32-30	Робота виконана без змістових помилок (завдання I, II та III рівнів складності), містить точні відповіді на питання теоретичного характеру, правильно ідентифікує технологію і правильно виявляє брехню в тексті. Бал знижується в разі наявності орфографічних та пунктуаційних помилок.
ДФН 9-7 ЗФН 29-20	Робота представлена з повними та правильними відповідями всіх рівнів складності, студент правильно ідентифікує технологію профайлінгу і правильно структурує хід виявлення брехні в тексті, проте допускається помилок шляхом упущення кількох відповідних маркерів. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.

ДФН 6-5 ЗФН 19-10	Робота виконана з огріхами в описі технології профайлінгу, проте безпомилково виконано завдання I та II рівнів складності. В такій роботі завдання щодо детекції брехні в тексті виконано неправильно. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
ДФН 4-3 ЗФН 9-6	Робота виконана з неточностями у формулюванні дефініцій термінів (II рівень складності) та значними огріхами в описі технології профайлінгу (III рівень складності). Завдання щодо детекції брехні тексті виконано неправильно або не виконано взагалі. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
ДФН 3–1 ЗФН	Робота містить значну кількість помилок у завданнях усіх рівнів складності або незначну кількість помилок у завданнях I та II рівнів складності та відсутності виконання завдань III
5-1	рівня. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
0	Робота не виконувалася.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 10 балів (для ДФН, 32 бали для ЗФН)

Форма контролю	**Максимальна кількість балів**	
	Денна форма	**Заочна форма**
Практичні заняття	10х3 бали = 30 балів	4х10 балів = 40 балів
Самостійна (проєктна) робота	10х5 бали = 50 балів	10х4 балів = 40 балів
Доповідь	1х10 балів = 10 балів	1х10 балів = 10 балів
Контрольна (письмова) робота	1х10 балів= 10 балів	1х10 бали = 10 бали
Всього	100	100

7. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	Т1	Відповідь на практичному занятті	2		

		Самостійна (проєктна) робота	3	Самостійна (проєктна) робота	3
	Т2	Відповідь на практичному занятті	2	Відповідь на практичному занятті	2
		Самостійна (проєктна) робота	3	Самостійна (проєктна) робота	3
	Т3	Відповідь на практичному занятті	5	Відповідь на практичному занятті	12
ЗМ 2	Т4	Відповідь на практичному занятті	2		
		Самостійна (проєктна) робота	3	Самостійна (проєктна) робота	3
	Т5	Відповідь на практичному занятті	2	Відповідь на практичному занятті	2
		Самостійна (проєктна) робота	3	Самостійна (проєктна) робота	10
	Т6	Відповідь на практичному занятті	10	Відповідь на практичному занятті	10
ЗМ 3	Т7	Відповідь на практичному занятті	5		
		Самостійна (проєктна) робота	10	Самостійна (проєктна) робота	10
	Т8	Відповідь на практичному занятті	5		
		Самостійна (проєктна) робота	10	Самостійна (проєктна) робота	10

	Т9	Відповідь на практичному занятті	10	Відповідь на практичному занятті	10
		Доповідь	15	Доповідь	15
Контрольна робота			10	Контрольна робота	10
Підсумковий контроль		Залік		Залік	
Сума			100		100

8. Засоби навчання

Наочним матеріалом для лекційних занять послужать мультимедійні засоби (комп'ютерні презентації); відеоматеріали (навчальні кінофільми, а також інтерв'ю, виступи тощо як фактографічний матеріал).

На практичних заняттях прислужиться бібліотечних фонд Університету та електронні репозитарії світу.

Під час виконання завдань самостійної роботи доцільним стане використання бібліотечного фонду та енциклопедій, словників, довідників.

9. Рекомендована література

Базова

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18
2. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій ДК 003:2010» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/buh/kp.htm http://moodle.mnu.mk.ua
3. ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ https://mon.gov.ua/ua
4. https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna–osvita/programi–rozvitku–ditej
5. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д–р пед. наук; Авт. кол–в: Богуш А. М., Бєлєнька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В.,

Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідєльнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. К.: Видавництво, 2012. 26 с.

6. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» Програма розвитку дитини дошкільного віку / О.І. Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 264 с.
7. Базовий компонент дошкільної освіти України / Наук. кер. А.М. Богуш / Дошкільне виховання. – 2016. – № 7.
8. Блеч Г.О. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційноспрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (программа ознайомлення з навколишнім, методичні рекомендації, дидактичні матеріали) / О.Г.Блеч. –К.: 2012 - 96с.
9. 3. Богуславская З.М., Смирнова О.Е. - Развивающие игры для детей младшего дошкольного возраста. М.: Просвещение, 1991.
10. 4. Богуш А.М. та інш. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі. К.: Вища-школа, 1992.
11. Виховання та навчання розумово відсталих дітей дошкільного віку: Проект програми. К., 1996.
12. Білан О.І. Мовленнєвий розвиток. Середній дошкільний вік. Навчальнометодичний посібник. – Львів: ЛОІППО, 2015. – 88 с.
13. Білан О.І. Навчання розповідання з використанням наочності / О. І. Білан. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 128 с.
14. Білан О.І. Організація роботи і планування з навчання дошкільників розповідання засобами ілюстрації. / О. І. Білан. – Львів, 2003.
15. Богуш А. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. Програма та методичні рекомендації. – Харків: «Ранок», 2011. – 112с.
16. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015.
17. Базовий компонент дошкільної освіти України / Наук. кер. А.М. Богуш / 2017 /Дошкільне виховання. – 2016. – № 7.

18. Богуш А.М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку / А. М. Богуш. – К. : Видавничий дім «Слово», 2004. – 344 с.
19. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і практика / А. М. Богуш. – Запоріжжя, 2000.
20. Марченко І.І. Спеціальна методика розвитку мовлення. Навч. посіб. — К. : Слово, 2010. — 285
21. Марченко І.С. Спеціальна методика розвитку мовлення (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників): Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Спеціальність: Корекційна освіта (логопедія). – Вид 3-тє, перер. та доп. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2015. – 312с.
22. Рібцун Ю.В.Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс / Ю.В.Рібцун. – К. :
Освіта України, 2011. 292 с.
23. Савінова Н.В., Стельмах Н.В., Середа І.В. Корекційно-виховна діяльність педагога у сучасних закладах освіти/ монографія/ Миколаїв : Іліон, 2020. 201 с. 7. Савінова Н.В., Стельмах Н.В. Середа І.В., Кисличенко В.А. Білюк О.Г., Берегова М.І., Борулько Д.М., Іванова Т.М. Технологізація навчальнокорекційної та корекційно-виховної діяльності педагогів/ монографія/ Миколаїв : Іліон, 2020. 201 с
24. Спеціальна методика розвитку мовлення та початкового навчання мови дітей із тяжкими порушеннями мовлення: (Частина І) Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.В.САвінова, О.Г.Білюк, М.І.Берегова. – Миколаїв : Іліон, 2021. – 150 с/ ISBN 978-617-534633-4
25. Спеціальна методика формування елементарних математичних уявлень (Частина І) для змішаних форм навчання: навчально-методичний посібник / Н.

Савінова, О. Білюк, В. Кисличенко. – Миколаїв : Іліон, 2021. – 136 с / ISBN 978-617-534-664-8

26. Спеціальна методика розвитку мовлення та початкового навчання мови дітей із тяжкими порушеннями мовлення: (Частина ІІ) Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.В. Савінова, О.Г. Білюк, М.І. Берегова. – Миколаїв : Іліон, 2022. – 150 с / ISBN 978-617-534633-5
27. Спеціальна методика формування елементарних математичних уявлень

(Частина ІІ) для змішаних форм навчання: навчально-методичний посібник / Н.

Савінова, О. Білюк, В. Кисличенко. – Миколаїв : Іліон, 2022. – 200 с / ISBN 978-617-534-664-9
28. Сікарчук Н.Д. Словникова робота, як напрям розвитку мовлення у дітей з моторною алалією // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. “Корекційна педагогіка та спеціальна психологія”: зб. Наук. Праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – Вип.14. – С.144-146.
29. Сучасна українська літературна мова / за ред. М.Я.Плющ. – 2 вид. – К.: Вища школа, 2000.
30. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ. – К.: Актуальна освіта, 2007. – 119с.
31. Шеремет М.К. Логопедія Підручник, третє видання, перероблене та доповнене.

За ред. М.К.Шеремет. – К.: Слово, 2014. – 672 с.
32. Шеремет М.К. Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з дизартрією до навчання в школі: Навчально-Навчальнометодичний посібник. М.К. Шеремет, Н.Г. Пахомова - К.: Знання, 2009. – 250 с.

Допоміжна література

33. Проектування і розвиток професійно успішної особистості в умовах освітньовиховного середовища університету : монографія / за заг. ред. В.Д.Будака. – Миколаїв : Іліон, 2017. – С.155-169. ISBN 978-617-534-405-7 Колективна монографія
34. Вікова та педагогічна психологія (Модуль : Психологічні особливості роботи з важковиховуваними дітьми (для тих, хто працює з важковиховуваними дітьми і неблагополучними родинами)): Навчально-методичний посібник. – Миколаїв:
    Видавництво «Арнекс», 2017. – 254 с. Колектив авторів: Литвиненко І.С., Прасол Д.В., Білюк О.Г., Чугуєва І.Є., Шапошникова Ю.Г., Кузнецова С.В.
35. Вікова та педагогічна психологія (Модуль : Ситуації в житті дітей молодшого шкільного віку). Програма «Знаю і Розумію» практичний матеріал надання психологічної допомоги молодшим школярам, які знаходяться в складних життєвих ситуаціях, або пережили психотравмуючі ситуації. Практичний посібник. – Миколаїв: Видавництво «Арнекс», 2017. – 384 с. Колектив авторів: Литвиненко І.С., Прасол Д.В., Чугуєва І.Є., Білюк О.Г., Шапошникова Ю.Г., Кузнецова С.В., Рєпка А.О.
36. Технологізація навчально-корекційної та корекційно-виховної діяльності педагогів / монографія / за заг. ред. Н.В.Савінової. – Миколаїв : Іліон, 2020. 201 с.
37. Компетентнісно зорієнтована професійна підготовка майбутніх фахівців спеціальної та інклюзивної освіти : монографія / Н. В. Савінова, І. В. Середа, В.А. Кисличенко та ін. Миколаїв. – Миколаїв : видавець Румянцева Г. В., 2022.
    – 188 с. ISBN 978-617-729-086-4

4. Інформаційні ресурси

1. http://mbttc.mtuci2.com
2. http://library.auca.kg
3. http://www.bj.pu. com
4. http://www.edu. com
5. http://www.e-teaching.ru
6. http://www.ict.edu. com
7. http://www.asha.org
8. http://www.aacap.org
9. http://www.dec-sped.org
10. http://www.downsideup.org
11. http://www.logoped.org
12. http://logoburg.nm. com